

WINDS OF CHANGE

DOES HALACHA ADAPT TO MODERN TIMES?

SHIUR 1 - THE AUTHORITY OF THE TALMUD

מכון לנדר

A] THE SEALING OF THE TALMUD

1. ד. **בבלי וירושלמי**. אין למדים הלכה אלא מהתלמוד, כלומר מדברי האמוראים, ואף על פי שהתנאים היו יותר גדולים מהאמוראים, פסקי הלכה אנו למדים מהאמוראים, כיון שידעו סברת הראשונים והכריעו ביניהם ועמדו על עיקרם של דברים, והאמוראים דקדקו בטעמי התנאים והעמידו הלכה על בוריה, וסוגיות האמוראים מכריעות יותר מסתמי משניות, שהם אחרונים, ורבינא ורב אשי הם סוף הוראה וחתמו התלמוד וקיבלום כל ישראל עליהם ועליהם כל ישראל סומכים, ולכן בהלכות הפסוקות בדברי האמוראים אנו סומכים, כיון שפסקום וכתבום רבינא ורב אשי, ולא נכתב התלמוד אלא לאחר עיון ודקדוק בכמה דורות ולאחר כמה מהדורות, וכאילו אמרו לנו הלכה למעשה הוא, שהרי לעשות בו מעשה כתבוהו. ואפילו כשלא כתוב מפורש בגמרא בתורת פסק הלכה, אלא שיש להוכיח מסוגיית השמעתתא כן, הרי זו הלכה שסומכים עליה, אם הוא תלמיד חכם שהגיע להוראה ונראה לו לפי סוגיית הגמרא שכן הלכה. .... ואחרי חתימת התלמוד אין רשות לאדם לחדש דבר מעתה ואין רשות לגרוע ולהוסיף ולסתור ולבנות וכל שכן לחלוק על התלמוד, וכל הדברים שבתלמוד בבלי חייבים כל ישראל ללכת בהם, הואיל וכל אותם הדברים שבתלמוד הסכימו עליהם כל ישראל, ואותם החכמים שלימדו שהמשפט כך הוא הם כל חכמי ישראל או רובם, והם ששמעו הקבלה בעיקרי התורה כולה דור אחר דור עד משה רבינו עליו השלום. ויש מוסיפים שבשעת חתימת התלמוד קיימו וקיבלו עליהם שדורות האחרונים לא יחלוקו עליהם, ולכן לא ניתנה רשות לשום אדם לחלוק עליה

אנציקלופדיה תלמודית כרך ט, הלכה טור רמט

This short extract from Encyclopedia Talmudit sets out the basic parameters of Talmudic authority and our inability today to 'go behind' the psak of the Talmud

2. רבי ורבי נתן סוף משנה, רב אשי ורבינא סוף הוראה

בבא מציעא פו.

Rebbi and Rabbi Natan (c.200 CE) were the generation to bring about the 'end of the period of Mishna'. Rav Ashi and Ravina (c.450 CE) brought about the 'end of hora'ah'

3. תראי שחברו התלמוד הם רב אשי ורבינא וסיעתם ובימיהם נחתם התלמוד

מבוא התלמוד לר' שמואל הנגיד

Shmuel Hanagid (Spain 11C) understands this to be a 'sealing' of the Talmud

4. **סוף המשנה** - סוף תנאים, עד ימיהן אמרו איש את דבריו בבית המדרש, והיו תלמידים גורסים שמועה שמועה לבדה, ולא היו מסכתות סדורות, וסדר וקבץ על הסדר, והם כללו האמור בדורות שלפניהם וסדרו את המסכתות, ואחריהם לא יוסיפו אלא מעט.

סוף הוראה - סוף כל האמוראים, עד ימיהם לא היתה גמרא על הסדר אלא כשהיתה שאלה נשאלת בטעם המשנה בבית המדרש, או שאלה על מעשה המאורע בדין ממון או איסור והיתר - כל אחד ואחד אומר טעמו, ורב אשי ורבינא סידרו שמועות אמוראים שלפניהם, וקבעו על סדר המסכתות כל אחד ואחד אצל המשנה הראויה והשנויה לה, והקשו קושיות שיש להשיב ופירוקים שראוים לתרץ הם והאמוראים שעמהם, וקבעו הכל בגמרא, כגון: איתיביה מיתיבי ורמינהי איבעיא להו, והתרוצים שעליהן, מה ששיירו אותן שלפניהן, ואותן שאמרו לפניהם הקושיות והתירוצין שעליהם לא קבעום בגמרא על סדר המסכתות והמשנה שסידר רבי, ובאו רב אשי ורבינא וקבעום.

רש"י בבא מציעא פו.

Rashi explains that Rav Ashi edited and organized the material of the Amoraim

5. ואי לאו דפסיק בגמרא הלכה כמותו לא סמכינן אפסק דמתניתין אבל בהלכות הפסוקות בדברי האמוראין ודאי סמכי דכיון שפסקום וכתבום רב אשי ורבינא שהם סוף הוראה ודאי עלייהו סמכי' .... דהא קיימא לן בבבא מציעא (פו) רב אשי ורבינא סוף הוראה .... הא אין אדם רשאי לחדש דבר מעתה אלא ודאי כמו שפסקו האחרונים כך נעשה ...

רשב"ם בבא בתרא קל:

The Rashbam sees 'hora'ah' as specific psak halacha - we no longer have the ability to make new chidush which overrules it

6. .... וזה התלמוד שלנו הלכה למעשה הוא שלא נכתב אלא לאחר עיון ודקדוק בכמה דורות ולאחר כמה מהדורי וכאילו אמרו לנו בו הלכה למעשה הוא שהרי לעשות בו מעשה כתבוהו

ר"י מיגאש שם

The Ri Migash stresses the editing and careful crafting of the Talmud as a work of practical halacha

7. כאשר מתו כל החכמים ע"ה שהאחרונים מהם רבינא ורב אשי וכבר נשלם התלמוד, הרי כל מי שעמד אחריו אין מטרתו אלא הבנת דבריהם שחברו בלבד, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע

הקדמת הרמב"ם למשנה

The Rambam explains that the role of ALL those coming after is to understand the Talmud and not to add to, subtract from or argue with it

8. מיהו י"א דאם נראה לדיין ולזני דורו מכה ראיות מוכרחות שאין הדין כמו שהזכר בפוסקים יכול לחלוק עליו מאחר שאינו נזכר בגמרא (טור זשס הרא"ש) זיאור הגר"א - דעל הגמ' אין רשות להוסיף ולא לגרוע כ"ש לחלוק כמ"ש צפ"ה הפועלי' רבינא ורב אשי סוף הוראה

רמ"א שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן כה סעיף א וביאור הגר"א שם

The Rema and the Vilna Gaon rule that any Rabbi after the Talmud has the right in principle to argue with any other (even those from earlier periods) but not to argue with the conclusions of the Gemara

9. הלא אין הלכה כתלמיד במקום הרב. ואף שזה הכלל הוא עד אביי ורבא. אבל מאביי ורבא ואילך הלכה כבתראי

ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק ב

There is in fact a halachic preference to follow the LATER authority

10. בית דין הגדול שדרשו וכו'. למד כן רבינו ממאי דאשכחן תנאי בתראי דפליגי אקמאי וכן אמוראי בתראי פליגי אקמאי .... ואם תאמר אם כן אמאי לא פליגי אמוראי אתנאי דהא בכל דוכתא מקשינן לאמורא ממתניתין או מברייתא .... וכפי דברי רבינו הרשות נתונה להם לחלוק על דברי התנאים. ואפשר לומר שמיום חתימת המשנה קיימו וקבלו שדורות האחרונים לא יחלקו על הראשונים וכן עשו גם בחתימת הגמ' שמיום שנחתמה לא ניתן רשות לשום אדם לחלוק עליה:

כסף משנה הלכות ממרים פרק ב הלכה א

This seems to contradict the inability of Amoraim to argue on Tannaim and our inability to argue on the Talmud. Wherein lies the authority of the Mishna and Talmud?

B] WHY WAS THE TALMUD SEALED?

B1) RABBINIC AUTHORITY

11. ח כ'י יפלא ממה דבר למשפט בירידים לדם בירידין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת בשעריה וקמת ועלית אל-המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו: ט ובאת אל-הכהנים הלויים ואל-השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט: י ועשית על-פי הדבר אשר יגידו לך מן-המקום ההוא אשר יבחר ה' ושמת לעשות ככל אשר יורוך: יא על-פי התורה אשר יורוך ועל-המשפט אשר יאמרו לך תעשה לא תסור מן-הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל: יב והאיש אשר יעשה בידון לבלתי שמע אל-הכהן העמד לשרת שם את-ה' אלקיך או אל-השפט ומת האיש ההוא ובערת הרע מישראל: יג וכל-העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד:

דברים יז-ח-ג

The Torah here vests authority in the Rabbis to rule in halacha and instructs us to follow the words of the Rabbis. There is a significant debate between the mefarshim (see Rambam and Ramban in Shores Shen) as to which areas of Rabbinic involvement in the halachic process fell within the issur of Lo Tasur - eg interpretation/hermeneutics or legislation

B2) DECLINE OF THE GENERATIONS - RAV SHERIRA GAON

12. Because Rebbi saw such diversity in the teachings of our Sages, even though they all shared the same underlying principles, he feared that these teachings would not endure and proliferate, and loss would ensue. He saw that the heart was diminishing, the wellsprings of wisdom were being blocked up and the Torah was disappearing - **ממעט לבא וקא מסתם מעין החכמה ומסתלקא תורה**
As R. Yochanan says in Eruvin (53a) "The hearts of the early ones are like the entrance to the Ulam but the hearts of the later ones are like the entrance to the Heichal. Who are the earlier ones? R Akiva. Who are the later ones? R. Elazar ben Shammua"

Iggeret Rav Sherira Gaon Ch 2¹

13. However when the Mishna was concluded, and Rebbi died, the capacity for learning lessened and they had to collate their various Talmuds to recite it in a uniform version... They also included in their Talmud some things which had been unnecessary for the earlier sages .... Those earlier sages whose capacity for learning was great had not needed to have these concepts explained. But after the earlier sages, wisdom decreased, as we learn at the end of Sota - "... Since R. Akiva died the ... wellsprings of Torah have been blocked". This same situation existed also in the days of Rebbi.

²Iggeret Rav Sherira Gaon Ch 6

14. Along came the next generation and the heart became diminished. Certain matters had been clear to the earlier sages .... Now in this generation these matters became subject to doubt and they had to establish them in the Gemara with an exact wording .... In each succeeding generation the heart became diminished, as R. Yochanan said in Eruvin (53a) "And our generation is like the eye of a fine needle". Abbaye said "And we are like a peg in the wall with regard to Gemara". Rava said "We are like a finger in wax as regards logic." R. Ashi said: "We are like a finger in a pit as regards forgetfulness"

Iggeret Rav Sherira Gaon Ch 7³

Rav Sherira Gaon (Bavel 10C) subscribes to the principle of 'yeridat hadorot'. Each generation was forced to submit to the greater abilities of the previous. The question on this is why, after the Talmud, we appear not have this limitation

B3) NATURALISTIC CAUSES - SOCIAL AND POLITICAL REALITIES - RAMBAM

15. רבינא ורב אשי הם סוף חכמי הגמרא. ורב אשי הוא שחיבר הגמרא הבבלית בארץ שנער אחר שחיבר ר' יוחנן הגמרא ירושלמית בכמו מאה שנה. וענין שני הגמרות הוא פירוש דברי המשניות וביאור עמקותיה ודברים שנתחדשו בכל בית דין ובית דין מימות רבינו הקדוש ועד חיבור הגמרא. ומשני הגמרות ומן התוספתות ומספרא וספרי מכולם יתבאר האסור והמותר הטמא והטהור החיוב והפטור הפסול והכשר כמו שהעתיקו איש מפי איש מפי משה רבינו מסיני:

נמצא רבינא ורב אשי וחבריהם. סוף גדולי חכמי ישראל המעתיקים תורה שבעל פה. ושגזרו גזירות והתקינו התקנות והנהיגו מנהגות ופשטה גזירתם ותקנתם ומנהגותם בכל ישראל בכל מקומות מושבותם. ואחר בית דין של רב אשי שחבר הגמרא וגמרו בימי בנו נתפזרו ישראל בכל הארצות פיזור יתר והגיעו לקצוות ואיים הרחוקים ורבתה קטטה בעולם ונשתבשו הדרכים בגייסות ונתמעט תלמוד תורה. ולא נכנסו ישראל ללמוד בישיבותיהם אלפים ורבות כמו שהיו מקודם אלא מתקבצים יחידים השרידים אשר ה' קורא בכל עיר ועיר ובכל מדינה ומדינה ועוסקין בתורה ומבינים בחיבורי החכמים כולם ויודעים מהם דרך המשפט היאך הוא.

וכל בית דין שעמד אחר הגמרא בכל מדינה ומדינה וגזר או התקיין או הנהיג לבני מדינתו או לבני מדינות רבות לא פשטו מעשיו בכל ישראל מפני רחוק מושבותיהם ושבוש הדרכים. והיות בית דין של אותה המדינה יחידים ובית דין הגדול של שבעים ואחד בטל מכמה שנים קודם חיבור הגמרא. לפיכך אין כופין אנשי מדינה זו לנהוג כמנהג מדינה האחרת. ואין אומרים לבית דין זה לגזור גזירה שגזרה בית דין אחר במדינתו. וכן אם למד אחד מהגאונים שדרך המשפט כך הוא ונתבאר לבית דין אחר שעמד אחריו שאין זה דרך המשפט הכתוב בגמרא, אין שומעין לראשון אלא למי שהדעת נוטה לדבריו בין ראשון בין אחרון

ודברים הללו בדינים גזירות ותקנות ומנהגות שנתחדשו אחר חיבור הגמרא. אבל כל הדברים שבגמרא הבבלי חייבין כל ישראל ללכת בהם וכופין כל עיר ועיר וכל מדינה ומדינה לנהוג בכל המנהגות שנהגו חכמי הגמרא ולגזור גזירותם וללכת בתקנותם. **הואיל וכל אותם הדברים שבגמרא הסכימו עליהם כל ישראל.** ואותם החכמים שהתקינו או שגזרו או שהנהיגו או שדנו דין ולמדו שהמשפט כך הוא, הם כל חכמי ישראל או רובם והם ששמעו הקבלה בעקרי התורה כולה דור אחר דור עד משה רבינו עליו השלום.

הקדמה ליד החזקה לרמב"ם

1. English translation of R. Nosson Dovid Rabbinoowich p16

2. ibid p58

3. ibid p 73

The Rambam here, in his introduction to the Mishne Torah, sets out his philosophy of why we uphold the sealing of the Talmud. The Talmud was completed by Rav Ashi and Ravina who had the clarity of a Mesorah going back to Sinai and this work was **accepted by the Jewish people**. After their time, the Jews were oppressed and scattered around the world and never again were able to come together to reopen the issues decided upon in the Talmud. As such, all rulings and decrees of Rabbis following the Talmud can only bind their communities and not the entire Jewish people

16. מרימר ומר בר רב אשי וחבריהם הם סיימו את התלמוד בבלי ונחתם בשנת 4465 ליצירה ונתפשט בכל ישראל וקבלו אותו עליהן ולמדו אותו ברבים חכמי כל דור ודור והסכימו עליו כל ישראל⁴ ועליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. ובימי רבר בר רב יוסף שהיה ראש ישיבה מרבנן סבוראי נחתם התלמוד

ספר קבלה להראב"ד

Seder Kaballa of Raavad I (Spain 12 C) understands that there was an acceptance of the Talmud across all of the Jewish nation. He does not specify whether this acceptance came about through either the decline in stature (Rav Sherira Gaon) or social realities (Rambam)

B4) THE END OF THE "2000 YEARS OF TORAH"

17. It is of interest to note that the compilation of the Mishna, which represented a major turning point in the process of Torah transmission, took place... in 3948. This was also precisely 2000 years after the birth of Avraham in 1948. 52 years after this date was the end of the 4th Millennium, which the Sages refer to as the culmination of the "two millennia of Torah", which began when Avraham Avinu began to disseminate Torah at the age of 52, in the year 2000.

R. Zecharia Fendel Legacy of Sinai p176 n(98)

18. Actually, the Two Millennia of Torah came to a close shortly before the death of Rebbi's greatest talmid, Rav, in 4007. While Rav was one of the earliest Amoraim, he was the last gadol who also hied Tannaitic status **רב תנא** ופליג. Thus, it may be said that the Two Millennia of Torah came to a close at the end of the Tannaitic Era

R. Zecharia Fendel Legacy of Sinai p28 n(68)

19. "172 years after the [destruction of] the Second Temple. the Two Millennia of Torah were completed and came to an end, and the angel of Torah departed, The wellsprings of wisdom diminished. This is what we say: "R. Yochanan said: the heart of the early ones is like..... "

Medieval Jewish Chronicles vol I p173⁵

C] WHEN WAS THE TALMUD FINALLY SEALED - THE SAVORAIM

20. ובתר הכי אע"ג דודאי הוראה לא הות, הוּו סבוראי דמפרשי פירושי **זמקרבני להוראה** ואקרי אנהו רבנן סבוראי. וכל מאי דהוה תלי וקאי פרשוה

איגרת רב שרירא גאון: רבנן סבוראי

Rav Sherira Gaon wrote a historical document outlining the transmission on Torah to his day. In this, he describes the period immediately after Rav Ashi as the period of the Rabbanan Savorai. This period was 'post-hora'ah' - one of clarification. Rav Meir Treibitz understands the position of many Rishonim to be that this post-hora'ah period saw the development and formulation of the discussion, dialogue and dialectic in the Talmud, as opposed to the 'rulings - hora'ah' of the Talmudic period which were brought to and end in the time of Rav Ashi - see his essay on http://www.hashkafacircle.com/journal/R3_RMT_Talmud.pdf

21. ובתריה מלך רב יוסי וביומיה סוף הוראה ואסתיים תלמודא

איגרת רב שרירא גאון: רבנן סבוראי

The entire Talmud roughly in the form that we know it today was finally completed by the Savoraim (in the time of R. Yosei (around 515 CE)

4. וס' האשכול הוצ' רצב"א ח"ג עמ' 94 שרוב חכמי א"י היו בבבל בשעת חתימת התלמוד. אנציקלופדיה תלמודית הערות כרך ט, הלכה' טור רב.

5. publ 1887 Adolph Neubauer, Oxford University

D] 'DAVAR SHEBEMINYAN' - GENERAL PRINCIPLES

22. ולמה מזכירין דברי היחיד בין המרובין הואיל ואין הלכה אלא כדברי המרובין שאם יראה בית דין את דברי היחיד ויסמוך עליו שאין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין היה גדול ממנו בחכמה אבל לא במנין במנין אבל לא בחכמה אינו יכול לבטל דבריו עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנין:

משנה מסכת עדויות פרק א משנה ה

*The Mishna lays down the principle that a halacha ruled upon decisively by a Beit Din of Chazal cannot be overruled by a subsequent Beit Din unless the latter is **greater in 'chochma' and 'minyan'***

23. א: ב"ד גדול שדרשו באחת מן המדות כפי מה שנראה בעיניהם שהדין כך ודנו דין, ועמד אחריהם ב"ד אחר ונראה לו טעם אחר לסתור אותו הרי זה סותר ודן כפי מה שנראה בעיניו, שנאמר אל השופט אשר יהיה בימים ההם אינך חייב ללכת אלא אחר בית דין שבדורך

ב: בית דין שגזרו גזרה או תקנו תקנה והנהיגו מנהג ופשט הדבר בכל ישראל, ועמד אחריהם בית דין אחר ובקש לבטל דברים הראשונים ולעקור אותה התקנה ואותה הגזרה ואותו המנהג, אינו יכול לבטל את דבריו, אפילו בטל הטעם שבגללו גזרו היה גדול בחכמה אבל לא במנין, במנין אבל לא בחכמה, אינו יכול לבטל את דבריו, אפילו בטל הטעם שבגללו גזרו הראשונים או התקינו אין האחרונים יכולין לבטל עד שיהו גדולים מהם. והיאך יהיו גדולים מהם במנין הואיל וכל בית דין ובית דין של שבעים ואחד הוא, זה מנין חכמי הדור שהסכימו וקבלו הדבר שאמרו בית דין הגדול ולא חלקו בו

ג: במה דברים אמורים בדברים שלא אסרו אותן כדי לעשות סייג לתורה אלא כשאר דיני תורה, אבל דברים שראו בית דין לגזור ולאסרן לעשות סייג אם פשט איסורן בכל ישראל אין בית דין גדול אחר יכול לעקרן ולהתירן אפילו היה גדול מן הראשונים

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה א-ג

The Rambam understands that this principle applies only to Rabbinic laws. The interpretation by the Rabbis of pesukim to understand dinim min haTorah is subject to revision by ANY subsequent Sanhedrin. Thus, a Sanhedrin cannot overturn rabbinic gezeirot or takanot of an earlier Sanhedrin even if their reason has apparently fallen away, unless the later Sanhedrin is greater in wisdom and 'number' (ie following).

Furthermore, in the case of a protective rabbinic law that was made to avoid infringement of Torah law, if such practice has become widespread in the Jewish people, NO later Sanhedrin can EVER repeal it.

After the acceptance of the Mishna and then Talmud as binding, this effectively means that the Rabbinic legislation in the Talmud cannot be overturned until Mashiach and the establishment of a new Sanhedrin. Even then, it seems that protective Rabbinic 'syagim' will remain in place

Given this background, we will proceed to analyze the following questions:-

1. In practice, do Rabbinic enactments from the time of Chazal ever change or fall away entirely?
2. If so, how do the poskim justify this, given the sealing of the Talmud
3. What are the circumstances which drive the poskim to change Rabbinic enactments?